

Všeobecné podmínky se podpisem účastnické smlouvy stávají součástí účastnické smlouvy, tímto ale není možno obcházet kogentní ustanovení zákona, jakým je např. i ust. § 544 a násl. předcházejícího občanského zákoníku upravující institut smluvní pokuty, nebo speciální právní úpravu spotřebitelského práva a spotřebitelských smluv.

Poskytovatel služeb elektronických komunikací má a vždy měl povinnost ve smlouvě uvést smluvní pokuty, jejich výši a podmínky jejich vyúčtování a udělat tak způsobem srozumitelným, úplným a snadno přístupným.

(podle rozhodnutí předsedy Rady ČTÚ ze dne 17. 7. 2014, čj. ČTÚ-29 311/2014-603)

Věc: TCR (navrhovatel) proti N.P. (odpůrce), spor o zaplacení dlužných cen za smluvní pokutu

Z odůvodnění:

Obchodní společnost T.C.R. a.s., IČO XXX XX XXX, se sídlem XXX (dále jen „**navrhovatel**“) podala návrh na zahájení správního řízení proti účastníkovi, kterým je paní N. P. (dále jen „**odpůrce**“) ve věci sporu o zaplacení ceny za služby elektronických komunikací, poskytnuté u telefonní stanice č. XXX XXX XXX, a to v podobě dlužné ceny za poskytnutou službu elektronických komunikací v celkové výši XX Kč s příslušenstvím a smluvní pokuty v celkové výši XX Kč s příslušenstvím a dále náhradu nákladů řízení.

Navrhovatel svůj nárok na zaplacení dlužné částky opřel o smluvní vztah vzniklý na základě Objednávky služeb – účastnická smlouva č. X.

Vyrozumění o zahájeném správní řízení před správním orgánem I. stupně bylo účastníkům oznámeno dopisem ze dne 17. 1. 2014.

Po zhodnocení důkazního materiálu a právním posouzení věci vydal správní orgán I. stupně dne 10. 3. 2014 rozhodnutí čj. ČTÚ-167 631/2012-636/III.vyř. - KIM, kterým ve výroku I. částečně vyhověl návrhu navrhovatele a rozhodl o tom, že odpůrce byl povinný zaplatit navrhovateli částku ve výši XX Kč s příslušenstvím (částka opravena opravným rozhodnutím), ve výroku II. nevyhověl návrhu na zaplacení smluvní pokuty ve výši XX Kč s příslušenstvím a ve výroku III. rozhodl o povinnosti odpůrce zaplatit navrhovateli náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování práva ve výši XX Kč. Ujednání o smluvní pokutě v čl. 8.1 všeobecných podmínek považoval správní orgán I. stupně za neplatné, neboť ujednání o smluvních pokutách nepotvrdil odpůrce přímo v objednávce služeb, ale bylo

skryto pouze ve všeobecných podmínkách. Účastnická smlouva byla podepsána poskytovatelem (dodavatelem) na straně jedné a spotřebitelem na straně druhé. Z tohoto důvodu se na účastnickou smlouvu vztahují pravidla upravující spotřebitelskou smlouvu podle ust. § 51a a násl. předcházejícího občanského zákoníku. Správní orgán I. stupně uvedl, že tím, že navrhovatel ujednání o smluvní pokutě skryl do Všeobecných podmínek, se zpronevěřil zásadě poctivého obchodního styku a takovému jednání nelze přiznat právní ochranu s ohledem na postavení spotřebitele jako slabší smluvní strany, která nemá možnost ovlivnit, která ujednání budou ve smlouvě a která budou obsažena ve Všeobecných obchodních podmínkách nebo Ceníku služeb. Správní orgán I. stupně zde odkázal na nález Ústavního soudu spis. zn. I. ÚS 3512/11 ze dne 11. 11. 2013.

Dne 1. 3. 2014 vydal správní orgán I. stupně opravné rozhodnutí čj. ČTÚ-167 631/2012-636/IV. vyř. – KIM, kterým opravil výrok I. původního rozhodnutí tak, že podle výroku I. byl odpůrce povinný zaplatit navrhovateli částku ve výši XX Kč s příslušenstvím (rozhodnutí čj. ČTÚ-167 631/2012-636/III.vyř. – KIM ve znění ČTÚ-167 631/2012-636/IV. vyř. – KIM dále jen „*napadené rozhodnutí*“).

Proti výše uvedenému rozhodnutí správního orgánu I. stupně podal navrhovatel dne 14. 3. 2014 v zákonem stanovené lhůtě rozklad, kterým napadl rozhodnutí správního orgánu I. stupně co do výroků II. a III.

Navrhovatel v rozkladu uvedl, že smluvní pokuta byla sjednána ve Všeobecných podmínkách, které byly účinné ke dni podpisu Účastnické smlouvy. Navrhovatel přitom využil zákonného institutu stanoveného v § 273 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“), tedy možnosti určit část obsahu písemné smlouvy odkazem na smluvní podmínky, a to při zachování písemné formy všech ujednání ve smluvních podmínkách uvedených. Navrhovatel zde odkázal na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze č.j. (Rc) 5 Cmo 318/97, ve kterém bylo uvedeno, že je-li ve smlouvě odkaz na konkrétní obchodní podmínky podepsán smluvní stranou, je nutno mít za to, že tato smluvní strana obchodní podmínky zná a souhlasí s nimi. Obchodní podmínky stranami být podepsány nemusí a postačovalo, že smlouva odkazovala na obchodní podmínky účastníkům známé, anebo když byly tyto podmínky ke smlouvě jen připojeny a v takovém případě nemusely být stranami zvlášť podepisovány. K dané problematice se vyjadřoval i Ústavní soud ve svém nálezu čj. II. ÚS 691/04, kde uvedl, že „právním předpisem není stanoveno, jaká smluvní ujednání musí být uvedena přímo v textu smlouvy a jaká ujednání se mohou stát součástí smlouvy jejich uvedením v obchodních podmínkách a volba ohledně toho, která část ujednání bude obsažena ve smluvních podmínkách, je tak zcela na vůli stran.“ Navrhovatel dále uvedl, že správní orgán I. stupně se také odklonil od „Doporučení Českého telekomunikačního úřadu k návrhům smluv o poskytování veřejně dostupných služeb elektronických komunikací, které vydal dne 3. 1. 2014 a ve kterém stanovil, že „Zákon

o elektronických komunikacích výslovně nestanoví žádná omezení, pokud se jedná o formu či rozsah smluvní dokumentace. Stanoví pouze, že v účastnické smlouvě musí být srozumitelným, úplným a snadno přístupným způsobem uvedeny vždy všechny zákonem stanovené náležitosti.“ Současně je zde stanoveno, že se považuje za „férové“, pokud ve vlastním smluvním formuláři je uveden přesný a úplný seznam dokumentů, které tvoří její obsah, tedy jednoznačně je zde připuštěno, že vedle formuláře mohou stát další dokumenty. Navrhovatel dále cituje, co by dle tohoto doporučení mělo být uvedeno ve smlouvě a co v obchodních podmínkách, a konstatuje, že i v rámci Doporučení, které má sdělit spotřebiteli, co je a co není dle správního orgánu férové, označuje správní orgán náležitosti, které musí účastnická smlouva obsahovat dle § 63 odst. 1 zákona o elektronických komunikacích, jako náležitosti, které je možno sjednat ve Všeobecných podmínkách. Mezi demonstrativně uvedenými náležitostmi dle navrhovatele není uvedena smluvní pokuta, ale pokud správní orgán staví odůvodnění napadeného rozhodnutí na argumentu, že Všeobecné podmínky nesmí obsahovat náležitosti stanovené dle § 63 odst. 1 zákona o elektronických komunikacích, pak si zjevně odporuje. Navrhovatel dále uvedl, že Všeobecné podmínky, ve kterých byla předmětná smluvní pokuta sjednaná, byly logicky uspořádány a byly rozděleny na přehledné a na sebe logicky navazující ustanovení týkající se jednotlivých typových situací. Existovalo zde samostatné ustanovení označené jako „Smluvní pokuty“, které obsahovalo pouze ujednání o smluvních pokutách pro případ porušení smlouvy spočívající v prodlení s úhradou vyúčtování za poskytnuté služby. Ujednání o smluvní pokutě tedy dle navrhovatele nebylo „skryto“, ale naprosto transparentně vloženo do Všeobecných podmínek do samostatného odstavce nazvaného „Smluvní pokuty“ a pokud by spotřebitel postupoval tak, jak by měl, tedy s dostatečnou opatrností a pozorností, a alespoň si přečetl nadpisy jednotlivých ustanovení Všeobecných podmínek, když na formuláři, který podepisoval, prohlásil, že se Všeobecnými podmínkami souhlasil a že tyto mu byly známé, příp., že je převzal, o smluvní pokutě by nepochybně vědět musel, aniž by byl nucen číst několik desítek stránek a ujednání o smluvní pokutě složitě hledat. Navrhovatel se tedy nemohl zpronevěřit zásadě poctivého obchodního styku. Navrhovatel uvedl, že praxe umísťování smluvních pokut je zcela běžná a mezi spotřebiteli známá i z jiných odvětví než telekomunikačního sektoru (např. sektor bankovní, pojišťovny, síťová odvětví – Pražská energetika, a.s., ČEZ, a.s. atp.). Umístění smluvní pokuty do Všeobecných podmínek tedy nemůže být překvapivým. Navrhovatel dále poukázal na předcházející jednání navrhovatele se správním orgánem, které proběhly v rámci analýzy smluvních podmínek operátorů a ze kterých vyplynulo, že formulář Účastnické smlouvy jako takový má být jednoduchý, srozumitelný a s odkazy na relevantní součásti Účastnické smlouvy. Nezazněla výtko proti tomu, že ujednání o smluvní pokutě bylo obsaženo v části smlouvy, kterou tvořily Všeobecné podmínky. Správní orgán tak ve svém rozhodnutí o uložení povinnosti odpůrci uhradit smluvní pokutu navrhovateli postupoval nepředvídatelně, když v předchozích jednáních

s navrhovatelem nikdy neupozornil na to, že součástí Smluvních podmínek nesmí být ujednání o smluvní pokutě a porušil tak zásadu legitimního očekávání, která plyne z ust. § 2 odst. 4 správního řádu. Postup správního orgánu tak dle navrhovatele byl uplatňován v rozporu se zásadou předvídatelnosti rozhodnutí a „intenzivně“ zasáhl do právní jistoty navrhovatele. Z § 2 odst. 4 správního řádu také vychází zásada nestrannosti. Správní orgán dle navrhovatele nepostupoval ani dle této zásady, když postupoval jako zástupce protistrany, resp. ochránce spotřebitele a když sám od sebe argumentoval proti návrhu navrhovatele a nevystupoval jako nestranný správní orgán. Správní orgán by měl v rámci sporného řízení vycházet s tvrzení účastníků řízení, tedy navrhovatele a odpůrce a nikoliv spotřebitele v rámci sporného řízení správního bránit. Navrhovatel dále uvedl, že odkaz na náleze Ústavního soudu č.j. I. ÚS 3512/11 ze dne 11. 11. 2013, kterým argumentoval v odůvodnění napadeného rozhodnutí správní orgán I. stupně, se týkal jiné věci a jako takový byl závazný jen pro účastníky řízení v judikovaném individuálním případě, ve kterém byla sjednána smluvní pokuta za nevrácení zapůjčeného zařízení do 7 dnů, a to ve výši 5 000,00 Kč. Navrhovatel se domníval, že takováto smluvní pokuta je zcela odlišná od smluvní pokuty, kterou vyúčtoval odpůrci, a to vzhledem k její mravnosti i odůvodněnosti. Smluvní pokuta za zapůjčené zařízení byla s ohledem na pořizovací cenu zapůjčeného zařízení nepřiměřená. Na rozdíl od této smluvní pokuty vystavil navrhovatel odpůrci smluvní pokutu za porušení povinnosti hradit vyúčtování za poskytnuté služby řádně a včas. Taková smluvní pokuta je dle navrhovatele odůvodnitelná i mravná. Průměrný spotřebitel dle navrhovatele musí vědět, že neplacení služeb je spjato se smluvními pokutami a že jejich výše a způsob výpočtu jsou uvedeny ve Všeobecných podmínkách, nedílné to součástí Účastnické smlouvy, k čemuž přispívá rovněž obecně velká medializace postavení účastníka a poskytovatele a jejich práv v rámci poskytování služeb elektronických komunikací a o podrobné zkoumání smluvní dokumentace jednotlivými médii. Navrhovatel dále uvedl, že Ústavní soud se svým náleze č.j. I. ÚS 3512/11 ze dne 11. 11. 2013 také odchýlil od dosavadní judikatury, a to naprosto nepředvídatelně, když v mnoha předchozích rozhodnutích pojednával o všeobecných či obchodních podmínkách a několikrát se vyslovil, jak již uvedl navrhovatel výše, že všeobecné podmínky se stávají součástí smlouvy vždy, pokud na ně smlouva dostatečně určitě odkazuje a že je v takovém případě nerozhodné, jaká ujednání tyto všeobecné podmínky obsahují. Navrhovatel tak je schopen v návaznosti na tento názor Ústavního soudu reagovat do budoucna, nikoliv však v rámci Účastnických smluv, které jsou již uzavřeny či na základě kterých již smluvní pokuta byla vystavena. Ve své podstatě se jedná o retrospektivní zásah do smluvních záležitostí a svým rozhodnutím tak Ústavní soud narušil významně právní jistotu všech podnikatelů, kteří podnikají za využití tzv. „formulářových smluv.“

Odpůrce byl s rozkladem obeznámen výzvou k vyjádření se k rozkladu ze dne 31. 3. 2014. K rozkladu se odpůrce nevyjádřil.

Správní orgán I. stupně neshledal důvod pro postup dle ustanovení § 87 správního řádu (tzv. autoremedura) a dle ustanovení § 88 odst. 1 správního řádu postoupil správní spis odvolacímu správnímu orgánu. Podle ustanovení § 123 odst. 1 zákona o elektronických komunikacích o rozkladu proti rozhodnutí správního orgánu I. stupně rozhoduje předseda Rady ČTÚ (dále jen „**správní orgán II. stupně**“).

Podle ustanovení § 129 odst. 1 zákona o elektronických komunikacích rozhoduje Český telekomunikační úřad spory mezi osobou vykonávající komunikační činnost na straně jedné a účastníkem, popřípadě uživatelem na straně druhé, na základě návrhu kterékoliv ze stran sporu, pokud se spor týká povinností uložených tímto zákonem nebo na jeho základě.

Podle ust. § 64 odst. 1 zákona o elektronických komunikacích je účastník povinen uhradit za poskytnutou službu cenu ve výši platné v době poskytnutí této služby. Příslušnost Českého telekomunikačního úřadu k rozhodování o smluvní pokutě vyplývá i z usnesení zvláštního senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 9. 2008, č.j. Konf 27/2008-7 („o smluvní pokutě za porušení či nesplnění povinnosti vyplývající ze smlouvy rozhoduje ten orgán, který je podle zákona příslušný k rozhodování sporů o porušení povinnosti samotné“).

Na základě podaného rozkladu byl v souladu s ust. § 89 odst. 2 správního řádu přezkoumán soulad napadeného rozhodnutí a řízení, které jeho vydání předcházelo, s právními předpisy, a dále v souladu s ust. § 141 odst. 9 správního řádu správnost napadeného rozhodnutí v rozsahu námitek uvedených v rozkladu.

Správní orgán II. stupně přezkoumává rozhodnutí správního orgánu I. stupně podle právní úpravy účinné v době rozhodování správního orgánu I. stupně. Na tomto nic nemění ani skutečnost, že ke dni 1. 1. 2014 nabyl účinnosti zákon č. 89/2012, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*nový občanský zákoník*“), neboť ustanovení § 3073 tohoto zákona stanoví, že práva ze zajištění závazku vzniklá přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se posuzují až do svého zániku podle dosavadních právních předpisů, ledaže se strany dohodly jinak. Dále podle ustanovení § 3028 odst. 3 nového občanského zákoníku platí, že právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti nového občanského zákoníku, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti nového občanského zákoníku, se nadále řídí dosavadními právními předpisy. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že na posouzení nároku navrhovatele na zaplacení smluvní pokuty se použijí ustanovení předcházejícího občanského zákoníku, resp. zákona č. 513/1991, Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*obchodní zákoník*“).

Navrhovatel rozkladem napadl toliko výrok II. a III. rozhodnutí správního orgánu I. stupně. V souladu s ust. § 82 odst. 3 správního řádu pak nabyl výrok I. právní moci marným uplynutím lhůty pro podání rozkladu.

Správní orgán II. stupně se ztotožňuje se správním orgánem I. stupně v tom, že návrhu na zaplacení smluvní pokuty nelze vyhovět, a to z následujících důvodů, uvedených níže.

Správní orgán II. stupně se ztotožňuje s tvrzením navrhovatele, že Všeobecné podmínky jsou součástí účastnické smlouvy, a to s odkazem na ust. § 273 obchodního zákoníku, nicméně, toto nelze bez dalšího automaticky vztáhnout na celé znění všeobecných podmínek. Všeobecné podmínky se tak podpisem účastnické smlouvy stávají součástí účastnické smlouvy, tímto ale není možno obcházet kogentní ustanovení zákona, jakým je např. i ust. § 544 a násl. předcházejícího občanského zákoníku upravující institut smluvní pokuty, nebo speciální právní úpravu spotřebitelského práva a spotřebitelských smluv. Je nutno, aby všeobecné podmínky byly v souladu se zákonem, a v případě, že se jedná o všeobecné podmínky, které jsou uzavírány jako součást spotřebitelské smlouvy, musí být rovněž tyto všeobecné podmínky v souladu s principy spotřebitelského práva.

Správní orgán II. stupně opět souhlasí s názorem Ústavního soudu obsaženém v nálezu č.j. II. ÚS 691/04, který ve svém rozkladu citoval navrhovatel, a sice, že není přímo a výslovně stanoveno, jaká smluvní ujednání musí být uvedena přímo v textu smlouvy a jaká ujednání se mohou stát součástí smlouvy jejich uvedením v obchodních podmínkách, nicméně zde správní orgán II. stupně rovněž uvádí, že principy spotřebitelského práva je nutno dodržovat i v případě, kdy se jedná o úpravu obsaženou ve všeobecných podmínkách.

Správní orgán II. stupně uvádí, že dle znění § 63 odst. 1 písm. j) zákona o elektronických komunikacích (a dle § 63 odst. 3 písm. j) zákona o elektronických komunikacích ve znění platném a účinném v době uzavření účastnické smlouvy) platí, že „*Ve smlouvě o poskytování veřejně dostupné služby elektronických komunikací nebo připojení k veřejné komunikační síti musí být srozumitelným, úplným a snadno přístupným způsobem uvedeno vždy: smluvní pokuty nebo jiná sankční ustanovení za nedodržení nebo porušení smluvních povinností ze strany podnikatele poskytujícího službu nebo zajišťujícího přístup k síti nebo ze strany účastníka.*“

Z výše citovaného ustanovení vyplývá, že poskytovatel služeb elektronických komunikací má povinnost ve smlouvě uvést smluvní pokuty, jejich výši a podmínky jejich vyúčtování a udělat tak způsobem srozumitelným, úplným a snadno přístupným. Tato povinnost byla v zákoně stanovena již v době, kdy došlo k uzavření účastnické smlouvy, nejedná se o novou povinnost. Poskytovatel služeb elektronických komunikací tak vždy měl povinnost uvádět smluvní pokuty ve smlouvě, a tím, že tak nečinil, se vystavoval riziku, že tyto smluvní pokuty jsou ve své podstatě nevymahatelnými částkami.

Rovněž v Doporučení Českého telekomunikačního úřadu k návrhům smluv o poskytování veřejně dostupných služeb elektronických komunikací ze dne 3. 1. 2014 (dále jen „*doporučení*“), na které se navrhovatel ve svém rozkladu odvolává, je uvedeno, že ve

vlastním smluvním formuláři mimo identifikačních údajů smluvních stran by mělo být uvedeno i ujednání o podmínkách, za nichž jsou uplatňovány smluvní pokuty a jejich výše, a toto takto odcitoval i navrhovatel do rozkladu. O tom, že by tato informace mohla být obsažena ve Všeobecných podmínkách, tak jak správně poznamenává navrhovatel ve svém rozkladu, se Doporučení nezmiňuje.

K formě uzavření smluvní pokuty ve Všeobecných podmínkách platných a účinných ke dni 1. 10. 2008, tj. ke dni uzavření účastnické smlouvy mezi navrhovatelem a odpůrcem, správní orgán II. stupně uvádí, že tyto Všeobecné podmínky jsou psané malým písmem (velikost 8), ve třech sloupcích. Smluvní pokuty jsou upraveny v čl. 8 na třetí z celkových šesti stran. Správní orgán toto sjednání smluvní pokuty nepovažuje za dostatečně přehledné na to, aby bylo sjednání platné a odpovídalo zásadě poctivého obchodního styku tak, jak jej vymezil Ústavní soud.

Nadto správní orgán II. stupně uvádí, že v Objednávce služeb, kterou navrhovatel uzavřel s odpůrcem, je vysloveně zmíněna smluvní pokuta za nesplnění podmínek Minimálního měsíčního plnění, a dále smluvní pokuta pro případ, že si zákazník od navrhovatele zakoupil zvýhodněný notebook a účastnickou smlouvu vypověděl předčasně. Ve smlouvě jsou tedy výslovně zmíněné dva druhy smluvní pokuty, proto správní orgán II. stupně považuje za značně neurčité, zda navrhovatel vůbec zamýšlel s odpůrcem smluvní pokutu za prodlení sjednat, a když ano, proč tak neučinil stejným způsobem, jak to učinil v případě předcházejících dvou smluvních pokut. Již s ohledem na tuto neurčitost a nejasnost by bylo nutno považovat smluvní pokutu za prodlení jako neplatně sjednanou a v návaznosti na tuto skutečnost neobstojí ani argument navrhovatele, že odpůrci stačilo si přečíst nadpisy jednotlivých oddílů ve všeobecných podmínkách na to, aby byl seznámen s tím, že se zavázal k zaplacení smluvní pokuty v případě naplnění jistých skutečností. Po přečtení nadpisů všeobecných podmínek totiž není jasné, že si účastník sjednal i nějaké jiné smluvní pokuty než ty, které jsou uvedeny v účastnické smlouvě, a ani po pečlivém přečtení tohoto článku všeobecných podmínek není jasné, zda je odpůrce zavázán ke všem zde uvedeným smluvním pokutám, nebo jen k těm, které byly výslovně zmíněné v těle Objednávky. Navíc ani z ujednání ve Všeobecných podmínkách není jasné, v jaké výši byla smluvní pokuta sjednána, neboť zde je ohledně její výše pouze odkaz na Ceník a ani v tomto Ceníku není výše smluvní pokuty lehce dohledatelná. Smluvní pokutu za prodlení tedy v žádném případě nelze považovat za přehledně sjednanou a „neskrytou,“ a tudíž je neplatná pro rozpor s ust. § 63 odst. 3 písm. j) zákona o elektronických komunikacích ve znění platném v době uzavření účastnické smlouvy, neboť tato smluvní pokuta je nesrozumitelná, neúplná a její výše není snadno přístupná, tj. její výše není snadno zjiřitelná, když k jejímu zjištění jsou zapotřebí tři dokumenty (Objednávka služby, Všeobecné podmínky a Ceník).

K dosavadní praxi rozhodování Úřadu, kdy Úřad zastával názor, který umožnil poskytovatelům služeb elektronických komunikací takto sjednané částky vymáhat, a tento názor se změnil až s ohledem na nález Ústavního soudu čj. I.ÚS 3512/11 ze dne 11. 11. 2013, správní orgán II. stupně uvádí, že toto nelze používat jako argument ve prospěch navrhovatele, a to z následujících důvodů.

Z povahy rozhodování třetím orgánem (soudem, správním orgánem) vyplývá, že se toto děje zpětně. To, že navrhovatel měl určitým způsobem nastaveny smlouvy a Ústavní soud takto nebo obdobně sjednané smlouvy (resp. na ně navázané všeobecné podmínky či jejich konkrétní ujednání) neshledal být v souladu se zákony, jde k tíži navrhovatele.

Zákonná úprava dané problematiky smluvních pokut zůstala po celou dobu nezměněná, upřesnil se pouze výklad zákonných ustanovení, které tuto problematiku upravují. To, že dosud Úřad posuzoval obdobné případy nesprávně, není důvod pro to, aby na tomto nesprávném výkladu setrval, když již Ústavní soud vydal svůj nález, kterého cílem mimo jiné je i sjednocování judikatury a zabezpečení stejného přístupu k zákonným ustanovením a k jejich stejnému výkladu. Ústavní soud ve svém odůvodnění poskytl výklad, který je možno vztáhnout na celou problematiku právní úpravy smluvních pokut jako takových, bez bližšího zjišťování, za co je smluvní pokuta vyúčtována.

K otázce závaznosti nálezů Ústavního soudu České republiky správní orgán II. stupně uvádí, že nález čj. I.ÚS 3512/11 ze dne 11. 11. 2013 byl vyhlášen dne 21. 11. 2013, čímž se podle ust. § 54 zákona č. 182/1993 Sb., zákona o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ÚS“) v návaznosti na čl. 89 odst. 1 a 2 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „Ústava ČR“) tento nález stal vykonatelným a jako vykonatelný nález Ústavního soudu je tak závazný pro všechny orgány i osoby.

Rozhodovací činnost Ústavního soudu sice nelze ztotožnit s vytvářením precedentů, jak je tomu v angloamerickém precedenčním systému, nicméně význam činnosti Ústavního soudu spočívá zejména ve vytváření jednotného právního prostředí, a svým způsobem slouží k sjednocování judikatury, neboť tato má zavazovat k tomu, aby se dotčená ustanovení do budoucna vykládala stejným způsobem. Správní orgán II. stupně rovněž odkazuje na ustanovení § 89 odst. 2 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Ústava ČR“), podle kterého platí, že „*Vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu jsou závazná pro všechny orgány i osoby.*“

Správní orgán odkazuje rovněž na nález Ústavního soudu čj. I.ÚS 70/96, kde Ústavní soud uvedl, že „*Čl. 89 odst. 2 Ústavy ČR stanoví, že vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu jsou závazná pro všechny orgány a osoby. Ve věci samé rozhoduje Ústavní soud nálezem, který musí být odůvodněn a v jeho výroku je obsaženo, o čem a s jakým výsledkem Ústavní soud rozhodl. Právní názor Ústavního soudu, uvedený v odůvodnění takového nálezu, není bez jakéhokoliv právního významu, protože je výrazem*

či obrazem aplikace Ústavy ČR, Listiny základních práv a svobod, či odpovídající mezinárodní úmluvy o lidských právech, která má bezprostřední závaznost a přednost před zákonem ve smyslu čl. 10 Ústavy ČR. Nerespektování takového právního názoru vyvolává nejistotu, zda obecný soud skutečně plní dispozici čl. 90 Ústavy ČR, že je povolán především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytoval ochranu právům. Z toho vzniká dopad na pocit právní jistoty občanů, která je nezbytným důsledkem demokratické povahy ústavního státu a jí musí odpovídat i chování právního státu, které je nejen ve shodě s formálně-právními předpisy, ale je také spravedlivé.“

Ústavní soud se ve svém nálezu čj. I. ÚS 3512/11 ze dne 11. 11. 2013 vyjádřil obecně k problematice sjednávání smluvních pokut ve všeobecných (obchodních a jiných) podmínkách, mimo vlastní tělo spotřebitelské smlouvy. Nelze souhlasit s názorem navrhovatele, že tento nález na jím uplatňovanou smluvní pokutu za prodlení nelze použít a tudíž, že v zde posuzovaném případě nelze aplikovat logiku, kterou použil při posuzování smluvní pokuty Ústavní soud. Správní orgán II. stupně uvádí, že Ústavní soud v tomto nálezu vyslovil principy, kterými by se ustanovení o smluvní pokutě měla řídit. Nerozlišoval při tom, zda se jedná o smluvní pokuty za prodlení, za vrácení zařízení, nebo jiný druh smluvní pokuty. Naopak, Ústavní soud zde uvedl výjimky, kdy se zde vyslovené názory na smluvní pokuty neuplatní. Takovými výjimkami dle názoru Ústavního soudu jsou smlouva o přepravě osob s ohledem na § 3 vyhlášky č. 175/2000 Sb., o přepravním řádu pro veřejnou drážní a silniční osobní dopravu, apod. Z toho vyplývá, že všechny další smluvní pokuty se podřadí pod tento nález Ústavního soudu.

Ústavní soud ve svém nálezu uvedl, že „v rámci spotřebitelských smluv **ujednání zakládající smluvní pokutu zásadně nemohou být součástí tzv. všeobecných obchodních podmínek**, nýbrž toliko spotřebitelské smlouvy samotné (listiny, na niž spotřebitel připojuje svůj podpis).“ Ani s ohledem na tuto právní větu nálezu nelze přisvědčit námitce navrhovatele, že tento nález se má vztahovat jen na určitý druh smluvních pokut, a ne na všechny smluvní pokuty jako takové. Ústavní soud mezi jednotlivými druhy smluvních pokut nerozlišoval, a svým nálezem dal vodítko, jak postupovat při posuzování jakýchkoliv smluvních pokut (za prodlení, za nevrácení půjčeného zařízení, atd.). Při posuzování platnosti sjednané pokuty je důležitá forma a způsob jejího sjednání, totiž to, zda je sjednaná písemně přímo v listině, zda je její výše určitá, atp. Není důležité, jaký „typ“ smluvní pokuty je vymáhán.

K námitce navrhovatele, že správní orgán porušil zásadu legitimního očekávání vyplývající z ust. § 2 odst. 4 správního řádu správní orgán II. stupně odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 1 Afs 50/2009 ze dne 16. 3. 2010, ve kterém Nejvyšší správní soud uvedl, že „Zásada legitimního očekávání účastníka správního řízení nemá absolutní hodnotu a je omezena jinými zásadami, jež je v rámci správního řízení správní

orgán povinen respektovat, zejména zásadou legality (§ 2 odst. 1 a 2 správního řádu) či zásadou účelnosti a souladu zvoleného řešení s veřejným zájmem (§ 2 odst. 4 správního řádu). Jedním ze závažných důvodů, na základě nichž může správní orgán prolomit legitimní očekávání účastníků správního řízení, by mohl být např. rozpor rozhodování správního orgánu s právními předpisy. Avšak i v případě opodstatněné změny v rozhodovací činnosti správních orgánů je nutno dodržet požadavky kladené na tuto změnu, tj. i zde musí být změna správní praxe řádně odůvodněna. Jedině takový postup totiž odpovídá nárokům transparentní aplikace práva a právní jistoty. Pokud tedy v posuzované věci v době rozhodování správního orgánu existovalo stanovisko, resp. rozhodnutí obsahující odlišný právní názor od následně vydaných rozhodnutí, byl správní orgán povinen se těmito správními akty ve svých rozhodnutích zabývat. Zvláště pak, pokud se chtěl od právního názoru v nich vyjádřeného odchýlit, byl povinen takovou změnu právního názoru odůvodnit.“ Správní orgán II. stupně má za to, že již správní orgán I. stupně odůvodnil své rozhodnutí dostatečně. Tuto argumentaci doplnil ještě správní orgán II. stupně o argumenty uvedené výše.

Nakonec se správní orgán II. stupně vyjadřuje k námitce navrhovatele, podle které správní orgán neplní funkci arbitra, ale stává se aktivním obhájcem odpůrce. Správní orgán II. stupně nepovažuje postup správního orgánu I. stupně, potažmo ani svůj vlastní postup, za aktivní bránění odpůrce. V případě neplatně sjednané smluvní pokuty se jedná o absolutní neplatnost podle ust. § 39 předcházejícího občanského zákoníku pro rozpor s kogentním ustanovením § 544 odst. 1 téhož zákona. Jedná se tedy o neplatnost přímo ze zákona, působí od počátku, a není třeba, aby se jí někdo dovolával. To, že správní orgán zkoumá, zda byla smluvní pokuta sjednaná platně i v případě, že je odpůrce v správním řízení nečinný, není bránění odpůrce, je to pouze postup nutný ke zjištění, zda nárok navrhovatele je v souladu se zákonem či nikoliv.

Vzhledem k tomu, že výrok rozhodnutí týkající se uplatněného nároku je třeba považovat za správný, je třeba jako správný hodnotit i výrok III. týkající se nepřiznání náhrady nákladů řízení v plné výši, neboť toto odpovídá ust. § 129 odst. 4 zákona o elektronických komunikacích, a náhradu nákladů řízení s ohledem na pouze částečný úspěch navrhovatele správní orgán I. stupně správně poměrně snížil.

Správnímu orgánu II. stupně není známa a ani ze spisového materiálu nevyplývá skutečnost, že by odpůrci, který byl v řízení o rozkladu plně úspěšný, vznikly v rámci řízení o rozkladu náklady ve smyslu ustanovení § 129 odst. 4 zákona o elektronických komunikacích, z tohoto důvodu se náhrada nákladů rozkladového řízení ani jedné ze stran nepřiznává.